

ks. Roman Ceglarek

Wyższy Instytut Teologiczny

– Częstochowa

xrc@onet.eu

ORCID: 0000-0001-6228-1950

Submitted: 21.05.2022; accepted: 14.06.2022.

Sprawozdanie z Sympozjum Katechetycznego nt. „Katecheza – Eucharystia – Apostolstwo”, Częstochowa, 27.11.2021 r.

Od adwentu 2019 r. realizowano w polskim Kościele program duszpasterski pt. „Eucharystia – Źródło, Szczyt i Misja Kościoła”. W zamyśle episkopatu celem programu było pogłębienie wiedzy o Eucharystii i świadomości jej wpływu na rozwój życia chrześcijańskiego. Miał on także wzmocnić zaangażowanie osób duchownych i wiernych w przygotowanie i celebrację Eucharystii oraz ożywić chrześcijańską formację służby liturgicznej. Ponadto program ukierunkowany był na szerzenie kultu eucharystycznego w parafii i na motywowanie do chrześcijańskiego świętowania niedzieli jako wartości kulturowo-społecznej i religijno-rodzinnej.

Został on podzielony na trzy lata. Na każdy rok wyznaczono specjalny temat. I tak: na pierwszy rok przewidziano temat: „Eucharystia – tajemnica wyznawana” - chodziło o głębsze poznanie wartości i znaczenia Eucharystii; na drugi rok wyznaczono temat: „Eucharystia – tajemnica celebrowana” - była to zachęta do uczestnictwa we Mszy św. i adoracji eucharystycznej; i wreszcie na trzeci rok ustalono: „Eucharystia – wezwanie do apostołatu” - tu z kolei chodziło o miłość bliźniego, której źródłem powinna być Eucharystia.

Tegoroczne sympozjum katechetyczne tworzyło niejako klamrę spinającą te trzy lata realizacji programu duszpasterskiego, bowiem w archidiecezji częstochowskiej katecheci rozpoczęli go od udziału w sympozjum dedykowanemu Eucharystii w 2019 r. (Eucharystia – tajemnica wyznawana na katechezie) i za-

kończyli go także udziałem w symposium, skupiając się na tej tajemnicy wiary (Katecheza – Eucharystia – Apostolstwo). Ponadto dopełnieniem symposium stał się Kongres Eucharystyczny (11.06.2022).

Trzeba nadmienić, że trzy lata temu symposium katechetyczne było jedynym w całej Polsce (żaden referat katechetyczny ani wyższa uczelnia nie zorganizowały w tamtym czasie konferencji lub symposium na ten temat), które podjęło problematykę Eucharystii wraz z rozpoczęciem nowego programu duszpasterskiego, pokłosiem którego była monografia naukowa poświęconą temu sakramentowi¹. Później nastąpił lockdown i nie odnotowano w kraju w zasadzie żadnej aktywności naukowej w tym zakresie. Na szczęście wydawano publikacje o charakterze katechetycznym, homiletycznym i pastoralnym, które podejmowały refleksję na temat Eucharystii. W tym okresie Referat Katechetyczny Kurii Metropolitalnej w Częstochowie opracował materiały praktyczne dla katechetów i duszpasterzy z serii „Boży Baranek”, związane z celebrowaniem tajemnicy Eucharystii² oraz nowelizację książeczki komunijnej dla dzieci³, uwzględniając aktualne przepisy liturgiczne zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski i nowelizację instrukcji o przygotowaniu dzieci do pierwszej Komunii św.⁴

Głównym organizatorem symposium był Referat Katechetyczny Kurii Metropolitalnej w Częstochowie. Miało ono miejsce w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej oraz w auli Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie. Było poprzedzone wspólną Mszą św., adoracją Najświętszego Sakramentu i tematyczną konferencją wygłoszoną przez ks. dr. hab. Mariana Szymonika. Symposium zostało podzielone na dwie części: plenarną i grupową. Pierwsza miała charakter ogólny i była adresowana do wszystkich katechetów, druga przybrała formę spotkań w sekcjach (przedszkola i szkoły podstawowe oraz szkoły ponadpodstawowe).

Sesję plenarną ulokowano w auli seminaryjnej, gdzie dokonało się otwarcie obrad. Uczynił to ks. dr hab. Roman Ceglarek – dyrektor Referatu Katechetycznego Kurii Metropolitalnej w Częstochowie. Przypomniął, że symposium wpisuje się w realizację programu duszpasterskiego związanego z kolejnym sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego, który miał swoje inklinacje także w działaniach katechetycznych podejmowanych w szkole i parafii. Następnie przywitał prelegentów, którzy mieli przybliżyć główne założenia związane z formacją eucharystyczną katechetów i katechizowanych. Wśród zaproszonych gości znaleźli

¹ *Teologiczne refleksje wokół tajemnicy wiary*, red. R. Ceglarek, P. Maciaszek, Częstochowa 2020.

² R. Ceglarek, *Boży Baranek. Pierwsza Komunia Święta. Materiały dla katechetów i duszpasterzy*, Częstochowa 2019; tenże, *Boży Baranek. Pierwsza Komunia Święta. Kazania komunijne*, Częstochowa 2021.

³ R. Ceglarek, *Boży Baranek. Pamiątka Pierwszej Komunii Świętej*, Częstochowa 2021².

⁴ *Instrukcja o przygotowaniu dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii św. w archidiecezji częstochowskiej*, oprac. R. Ceglarek, Częstochowa 2021.

się: ks. dr hab. Marian Szymonik, ks. dr Mariusz Terka, ks. dr Andrzej Kuliberda, ks. dr Kamil Zadrożny i ks. dr inż. Damian Kwiatkowski.

Pierwszy referat wygłosił ks. dr Mariusz Terka – wykładowca patrologii w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie oraz w Wyższym Seminarium Archidiecezji Częstochowskiej i w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Sosnowieckiej w Częstochowie. Referat był zatytułowany: „Eucharystyczny charakter posługi katechety w świetle nauczania św. Augustyna”. W swoim przedłożeniu prelegent poszukiwał eucharystycznych korzeni głoszenia słowa Bożego i nauczania w Kościele. Stwierdził, że katecheza jest w swej naturze eucharystyczna, prowadzi bowiem do spotkania z Chrystusem we Mszy św., do komunii z Nim i głębokiej zażyłości, zaś Eucharystia jest katechetyczna, przynagla chrześcijanina do głoszenia Ewangelii, nie pozwala mu obojętnie patrzeć na ludzką biedę, zwłaszcza w jej wymiarze duchowym, motywuje go zatem do czynnej miłości. Droga Eucharystii zachowuje wprawdzie – jak to określił - „różnicę wysokości” pomiędzy nauczycielem a uczniem, ale jest przecież drogą pokory i służby; jest kultem sprawowanym w Kościele, ale nie daje się sprowadzić do formalizmu i zewnętrżności, bo domaga się ludzkiego serca. Eucharystyczny wymiar katechezy odsłania zatem Boga, który ofiaruje się całkowicie człowiekowi, i człowieka, który odpowiadając Bogu sam staje się ofiarą dla Niego i ludzi.

Drugi referat pt. „Eucharystia w życiu i posłudze katechety” wygłosił ks. dr Andrzej Kuliberda – dyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Metropolitalnej w Częstochowie oraz wykładowca teologii pastoralnej, socjologii i ewangelizacji kerygmatycznej w seminarium częstochowskim i sosnowieckim w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie. Prelegent zaznaczył, że katecheta jako świadek wiary i strażnik pamięci o Bogu oraz jako mistagog i nauczyciel musi naprawdę wierzyć w Najświętszą Eucharystię, w niej pobożnie uczestniczyć i głęboko ją przeżywać. Powinien przekazywać integralną naukę o Eucharystii, zwracając uwagę i podkreślając to, co najbardziej wystawia wiarę na próbę, a mianowicie realną obecność Chrystusa w Eucharystii. Jego zdaniem rozpoznanie żywej obecności Zbawiciela w Eucharystii wymaga od katechety nawrócenia i czystości serca, a także adoracji Najświętszego Sakramentu. Jako prawdziwy mistagog winien pomóc katechizowanym głęboko wniknąć w tajemnicę sprawowanej ofiary Chrystusa i otworzyć się na Jego zbawcze działanie, powinien nie tylko wyjaśniać znaki i gesty na Mszy św., ale również pokazywać jak spotkanie z Chrystusem Eucharystycznym prawdziwie przemienia życie. Eucharystia powinna motywować i zachęcać katechetę do podjęcia misji głoszenia Chrystusa wszystkim i wszędzie. W ocenie prelegenta w modelowym wzorze życia chrześcijańskiego Eucharystia powinna być prawdziwym źródłem mocy Ducha Świętego, punktem wyjścia i posłania, by wraz z Chrystusem z całej swojej egzystencji składać Bogu Ojcu miłą ofiarę.

Wyżej wymieniony wykład był ostatnim w sesji plenarnej. Po jego zakończeniu rozpoczęła się część grupowa w sekcji dla katechetów przedszkoli i szkół podstawowych (w auli seminaryjnej) oraz w sekcji dla katechetów szkół ponadpodstawowych (w auli instytucyjnej). Tej ostatniej przewodniczył ks. dr Michał Jędrzejcki, który na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II prowadzi wykłady z historii muzyki (antykw i średniowiecze), a także ćwiczenia z zakresu historii muzyki z literaturą muzyczną (antykw i średniowiecze) oraz stylów i form monodii liturgicznej. Dla tej grupy katechetów referat wygłosił najpierw ks. dr hab. Marian Szymonik – wykładowca historii filozofii, filozofii człowieka, poznania i religii, antropologii filozoficznej i metafizyki, etyki filozoficznej, metodyki uczenia się oraz filozoficzno-światopoglądowych kontekstów współczesnej ewangelizacji w Wyższym Instytucie Teologicznym w Częstochowie oraz w Wyższym Seminarium Archidiecezji Częstochowskiej i w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Sosnowieckiej w Częstochowie. W swoim wystąpieniu zatytułowanym „Eucharystia jako droga ku pełni człowieczeństwa” ukazał on człowieka jako byt otwarty na Transcendencję, istotę cielesno-duchową i religijną. Zaznaczył, że dla ludzi wierzących realizacja pełni człowieczeństwa dokonuje się nie tylko przy pomocy naturalnych sił, ale także przy pomocy łaski uświęcającej. Podkreślił znaczenie życia sakramentalnego, które rozciąga się na całość egzystencji ludzkiej, jest nowym życiem w Jezusie Chrystusie, ale nie przekreśla natury ludzkiej w jej istocie. W takim kontekście szczególnie zwrócił uwagę na Eucharystię pełniącą wyjątkową rolę w dążeniu do rozwoju duchowego, czyli pełni człowieczeństwa.

Z kolei ks. dr Kamil Zadrozny – wykładowca teologii dogmatycznej, wprowadzenia do Katechizmu Kościoła Katolickiego oraz wstępu do teologii w seminarium częstochowskim i sosnowieckim oraz w Akademii Katolickiej w Warszawie przedłożył referat pt. „Eucharystia a chrześcijańska misja w świecie”. Wzywał w nim, aby chrześcijanin uczestnicząc w sposób pełny i ożywiony w Eucharystii świadectwem swojego życia ożywił wiarę eucharystyczną w ludzie Bożym. Wskazał, że zadanie to dotyczy przede wszystkim osób odpowiedzialnych za wychowanie: rodziców, kapłanów, nauczycieli, katechetów. Powołując się na słowa Benedykta XVI przypomniał, że im żywsza jest wiara eucharystyczna we wspólnocie eklezjalnej, tym głębsze jest uczestnictwo jej członków w życiu kościelnym poprzez świadome przyłączenie do misji, jaką Jezus Chrystus powierzył swoim uczniom.

Wystąpienia w sekcji katechetów szkół ponadpodstawowych zamykał referat zatytułowany „Odniesienia współczesnej struktury Eucharystii do wielowiekowej tradycji Kościoła”. Jego autorem był ks. dr inż. Damian Kwiatkowski – moderator krajowy Domowego Kościoła i wicekanclerz Kurii Metropolitalnej w Częstochowie. Przypomniał on, że współczesna struktura Eucharystii powsta-

wała przez wiele wieków istnienia Kościoła oraz że geneza wyłaniania się poszczególnych obrzędów liturgicznych jest zależna od kontekstu historycznego i ma uzasadnienie praktyczne. Uświadomił uczestnikom sympozjum – na przykładzie ustanowienia Eucharystii, liturgii słowa w okresie apostołskim, stroju liturgicznego, architektury bazyliki i procesji wejścia, obrzędów obmycia rąk, postawy klęczącej, okadzenia oraz języka liturgii – że każdy z obrzędów posiada bogatą symbolikę i istotne znaczenie w strukturze celebracji sakramentu Eucharystii.

Część przeznaczona dla katechetów przedszkoli i szkół podstawowych składała się z dwóch segmentów. Pierwszy dotyczył referatu wprowadzającego w specyfikę tego bloku zajęć podczas sympozjum, a drugi warsztatów muzycznych będących jego integralną częścią. W swoim przedłożeniu pt. „Piosenki religijne jako element katechezy inicjacji w sakrament Eucharystii” ks. dr hab. Roman Ceglarek – kierownik praktyk pedagogicznych w zakresie nauczania religii oraz wykładowca katechetyki fundamentalnej i szczegółowej, dydaktyki i metodyki katechetycznej, regulacji prawnych w katechezie i pedagogiczno-katechetycznej formacji nauczycieli religii, przypomniał o roli śpiewu i muzyki w liturgii Mszy św. Zaznaczył, że Eucharystia rozpoczyna się na ogół od śpiewu, bowiem on daje poczucie bliskości i braterstwa oraz pomaga tworzyć wspólnotę wiary. Uwrażliwił na fakt, że katecheza parafialna, zwłaszcza inicjacyjna, powinna być ukierunkowana na formowanie postaw liturgicznych oraz wychowanie do głębszego rozumienia symboli, czemu powinny służyć różnego typu celebracje w ramach przygotowania do pierwszej Komunii św., których znaczącym elementem winien być śpiew.

Drugi segment miał charakter praktyczny i przybrał formę warsztatów muzycznych. Poprowadzili je mgr Marta Madejska – liderka i solistka zespołu „Formacja z Mocą”, współautorka piosenki roku (2018/2019) Ruchu Światło Życie „Młode serca” i autorka solowej płyty pt. „Po Twoich śladach” oraz mgr Michał Tąbski – członek zespołu Zakopower i współpracownik Edycji Świętego Pawła. Dotyczyły one prezentacji wybranych utworów eucharystycznych, a następnie ćwiczeń i zajęć pomagających katechetom w ich poprawnym opanowaniu. Wszystkie piosenki religijne zostały zaczerpnięte z powstającej płyty, wchodzącej w pakiet materiałów komunijnych z serii „Boży Baranek”. Powstaje ona w związku z programem duszpasterskim i stanowi narzędzie w formacji eucharystycznej dzieci. Jej autorami słów, muzyki i aranżacji są wspomniani wyżej: mgr Marta Madejska i mgr Michał Tąbski oraz s. dr Ewelina Kobiela i ks. dr hab. Roman Ceglarek.

Sympozjum zakończyło wystąpienie ks. Michała Jędrzejskiego w sekcji katechetów szkół ponadpodstawowych oraz ks. Romana Ceglarka w sekcji przedszkoli i szkół podstawowych. W sumie wzięło w nim udział prawie 350 nauczycieli religii z archidiecezji częstochowskiej.